

František Hrubín:

ZPÍVÁNO Z DÁLKY

SRPNOVÁ NOC

*Za hvězdou hvězdu polyká
slzící obzor, přivíraje
pod víčky nebes spící kraje
s písni, jež ze strun uniká,
ze strun, jež plný souzvuk spojí
na těle jako na nástroji.*

*Živote, postůj v milencích,
když v sobě došli tiché slávy,
než na tělech jim zpopelaví
ruce jak růže ve věncích,
než jim krev boky rozechvělé
jak světlé břehy podemele!*

*Před pádem mlčí ticho, dům,
v tísní se ticho žehná písni
a melodické vlečky třísní*

*za hvězdou hvězda potokům,
já nejsem ničí a jsem všeho
uprostřed proudu důvěrného:*

*Živote, postůj, já jsem tvůj,
mám ústa, oči, noc a řeku,
miluji, vidím, hořím, teku,
radostem pláč můj obětuj,
na čelo polož vrásku k vrásce,
dej rty mé nocím, smrt mou lásce!*

KRAJINA RODU

*Pod nebem, šťastné písni zapřeným,
stoupá z duší útlý dým naděje,
zde ležíš, země, a před okem mým
piješ svůj stesk z nebeské koleje.*

*Do plodů vkládá trpkost příjemnou
míza, již zakřikli a konejší.
Tvou hlínu drazí mrtví v prstech mnou,
je lehčí každým dnem a jemnější.*

KRÁSNÁ PO CHUDOBE

*Dnes jako před rokem,
když obzory jsou bližší
a chudé ještě,
o světě širokém
po stěnách větrů píší
zahnané deště.*

*Kdo se jen ustrne?
Z chladu, jež noci tkají
v odkryté studni,
na šaty chatrné
vám stříhá vítr v kraji,
chudí a bludní.*

*Dnes jako před lety,
když naše ruce obě
prázdné se chvějí,*

zpívá nám v ústřety
zem krásná po chudobě
a po naději!

JÍZDA PO DEŠTI

Když kraj v šedi srážných dešťů
mramor oblohy
vytesal v svítivé stěny,
roztrásly se ruce větví
a z nich do hloubky
jako nástroj upuštěný

ptáci padají. A nyní
plátka nebeská
slunce nadouvá a suší
a meze v zeleném spěchu
vítr ztrácí
z keřů jak z dřevných nůsí.

Sloupy vzduchu kácejí se
na tekoucí zem,
a do šatů, jež se lehce
blýskají na loktech lesů,
na kolenou vln,
krajina, jež s námi nechce,
utrmácená se choulí,
a v té závratí
tančí výška bez chodidel -
O koho tu bojujete,
vášni oddechu,
větrný osude křídel?

OLOVĚNÉ STŘECHY

*Kapka deště slábně, slyš,
opouští tě,
ani na sen nemáš již,
bludné dítě,
a pod nebem ze sazí
jarní den tě obchází
rozpačitě.*

*Šedý popel tváří tvých
rozhrnuje,
není jiskry, v níž by dých,
chladno tu je,
je tu chladno, je tu stín,
do očí jak do pustin
světlo pluje.*

*Kéž se kapka deště zníc
rozezpívá
o tom, jak se u vesnic
chvěje jíva,
jak naděje bez těla
jívou tou se oděla
zimomřívá!*

LÉTO NA JÁCHYMU

*Stesky se na vás, nebesa, jen hrnou,
nebesa modrá a nebesa bílá,*

*že mnohou svoji dceru povětrnou
bohatstvím náramným jste vybavila.*

*Tu nejdražší zem jen tak odmítáte
a ona se k vám za to ještě modlí.
S řídkými lesy louky pihovaté
o její chudý šat se nepohodly.*

*Dlouhými stehy cest ať sešijí si
to roucho, jež na mnohých místech praská.
Krok času tady zpohodlněl kdysi
a rozvážnější je tu smrt i láska.*

*Již slunce pouští zlaté těžní klece
do světlých hlubin tvých, kde svůj hlas měním,
krajino tolik poslušná a přece
rozkazující celým pokolením.*

K TANEČKU DĚTÍ

*Děvčátka, nechte
sníh a zlatou tmou
stékat po údech,
když v černé trávě plaménky kotníků
zažehuje spěch!*

*Až k sloupům světla,
jež chtějí dosáhnout
na nebeský strop,
odtančit znovu
lehce a zbaven pout*

věncem dětských stop.

*Tisíckrát ještě,
jara a podzimy,
spustíte svůj splav -
a jejich kosti
stanou se lehčími
než seménka trav.*

ÚPLNĚK

*Žíznivé ruce mé se opíjejí
na přání milenčino,
neboj se, noci, sladké vlasy její
rozlítí jako víno.*

*Mdlé prsty světel rozhrnují kvítí
na kraji tvého lůna.
Na konci louky odcházejíc svítí
nahými zády luna.*

I TADY

*Bělostná křídla žit a ovsů dosud
nezvedl kraj náš, aby zanechal
černý stín oranžic - a jeho osud,
nevzlétnout ještě, neseme s ním dál.*

*Bído měst dalekých! I tady šetří
vůněmi květ a ptáci písněmi,
a jako mladý jasan o povětrří
časech srdnatějších sníme my! .*

SRPEN V NOCI

*Kam cesta, bezelstná ve dne, nyní
plachou dívku zavádí?
Půlnoc klade si tvář uslzenou
do trávy a cikádou tam vzlyká.
Krokům svítí rosa, důvěrnice
bosých nohou, jež tu jdou..*

*Krajina se s temným ržáním vzpíná,
hvězdnou pěnou pokryta,
a stříbrně okovanou řekou
do skal bije, noc jí tiskne boky
a ona se vzpíná s temným ržáním,
polekána stínem svým..*

*Ó bledých stuh úsvitu, jenž vlaje
s temných věnců obzoru!
Na prastarém kmeni zlého světa
těla dívek ještě světélkují
a s tajících ňader stékají nám
prstů teplé praménky.*

CESTOU K OBORAM

*Kdo světlo kolem ševelících korun
omotal v sladkém vanu -
kdo z tvého boku zlaté žebro řeky,
má noci, vyňal k ránu?*

V tom jitru průsvitném, kdy stín a světlo

*zнову se utkávají,
z kožichu lučin na slunci jsi vytřás
zlatý prach včel, můj kraji.*

*Ó marnotratných v chudobě, jež hořkne!
Větrové tví a zvláště
vyslanci dále královských si píší
o nádhernější pláště.*

*Ty s mlčenlivou posádkou svých mrtvých
před rájem spravedlivým
v hluboké zátoce svých nebes kotvíš
modřínem dávno rzivým.*

HVĚZDO ZÁVISTIVÁ

*Vzpomínám na krajinu:
spí v povijanu cest a luna bledá
dolévá lampu stínů
a v louce zpěv svůj zvedá
jen cikáda, mých rytmů napověda.*

*Tma v hustý účes stromů
zaplétá hvězdy a s listím je mísí.
Komu jsem šeptal, komu ?
Rty nevzpomínají si-
Proč před láskou, jež pomátla je kdysi,*

*bál jsem se mluvit nahlas ?
Jí po mdlých víčkách, hvězdo závistivá,
paprskem úzkým táhlas -*

*dnes teprv pookřívá
a v řasách se jí slabě rozhořívá
ten pohled na krajinu:
spí v povijanu cest a luna bledá
dolévá lampu stínů
a v louce zpěv svůj zvedá
jen cikáda, mých rytmů napověda.*

KRÁLOVSKÁ

*Ve vůni hniliček, jež stoupá k hlavě
prastarým hrušním, přilétají ptáci
a jedna krajina vzpomíná právě,
jak dávno už má po korunovaci.*

*Pár kvítků vetkal polím do obruby
ztracený rajský den, když prchal mimo,
a provdal ji za obzor chudozubý,
podzime nachový a bílá zimo.*

*Již vztahuje se po zelené vlně,
ani hrst hlíny jen tak nepromrhá.
I na skále se vyspí pohodlně,
přikryta sněhem, který se již trhá.*

*Pro její sestry s rouchy nádhernými
i pro ty, které nosí jen šat režný,
zas probloudíte léta zlá a zimy,
králové odraní a bosé kněžny.*

AŽ DO ZTMAVĚNÍ NOCI

*Až do ztmavění noci zpívali jsme
o krásném dni, má řeko,
a unaveným hodinám
na pleti žen jsme nechávali přistat,
a co jsme nedosáhli,
ruce vln podávaly nám.*

*Kdo s trávy zved můj stín a položil jej
na kámen do studena,
kdo jenom se nás nyní zřek,
krajino rodná, že kolena kopců
nahá se k sobě tisknou
a v mlze tuhnou údy řek?*

*Jdu městem svým a o daleké nebe
lehce se opřel klínem
šik tažných ptáků, podzime-
Kolikrát jsem se marně dovolával
vás, dnové, na útěku,
když soudily mě lásky mé!*

*Až do ztmavění noci zpívali jsme
o krásném dni, má řeko,
a unaveným hodinám
na pleti žen jsme nechávali přistat,
a co jsme nedosáhli,
ruce vln podávaly nám.*

IN MEMORIAM

*Při vzpomínce na tvůj jasný hlas
všichni muži, co tě líbávali,
s rtů svých stírají si hebký popel,
při vzpomínce na tvůj jasný hlas,
který hloubka vzdaluje a kalí.*

*Prší na tvou milovanou hrud'
přes hlínu a přes kořínky země,
a v nejdelší noci jiná tíha
tiskne tvoji milovanou hrud',
chvíli sladce, chvíli nepříjemně.*

*Do tvých dávných vlasů sáhla smrt
jak vichřice do plavého lánu -
Na špičkách těch posledních dnů svítí
zlato vlasů, jež rozčísila smrt,
proud k nám a proud na neznámou stranu.*

KRÁČEJÍCÍ V POLÍCH

*Dech slunečný se zavřel do netřesku,
pták temně rozplynul se, sotva hles,
je po polednách a pod bičem blesků
mdlá stáda vesnic k stříži táhnou dnes.*

*Duněním kroků pradávného žháře
zachvěla se zápraží kamenná,
nejstarší strom si vzpomněl na štěpaře
při prvním blesku, láska plamenná.*

*Osamělý se v polích výškám vzdává
a svými kroky těžce ohledává
tvou vratkost, země, připravená pít
a třesoucí se v žhavém zastavení.
A v oslnivém příboji tvých žit
skořápky ztracenější není.*

CHVĚNÍ LISTU

*Jsi útlejší než hlas,
snášíš se jako list,
kéž jen z tvých rukou včas
naučil bych se číst,
jsou hebké jako vlas -
z jakých to spadly hnízd?
Na zem, jež ztrácí nás,
snášejí se jak list.*

*Jsou sama líbeznost,
svlékají se mne šat,
jenž v nocích se mnou srost
- v špíně byl utkán snad
a chatrný je dost
- na jaký stříhne šat.
mi tvoje líbeznost
a z čeho bude tkát?*

*Jsi útlejší než hlas
- ach, ještě víc jej ztlum!
a otisk jeho zas*

*tma sejme našim rtům
v tu noc, jež vyšla z nás
a velí požárům -
Nad křehkostí tvých řas
postavil jsem si dům.*

ŽÍZEŇ

Na starý perský motiv

*Nejsladší milence a lásce na počest
jsem zlaté víno pil tam na vinici hvězd,
v oparu půlnočním, kdy všechno živé spalo,
nám číši měsíce mdlé slunce dolévalo.*

*Když víno žíznivě rty svými rozhrnem,
tisíce praská hvězd v nápoji jiskrném,
v tom doušku drsnějším než dech nám jazyk
zjemní
a světlem tekoucím se zjasní dnové temní.*

*Vyslechni, příteli, tu sladkou blahozvěst!
Vínem je duše má a tělo révou jest,
pod nebem letícím nám bída hrozny sbírá,
v hodinách úzkosti je lisuje má víra*

*a jím se přelévá do hlasu našeho. . .
Jen jeho silou Bůh vše stvořil z ničeho -
před zrakem nemoudrým, hle, zaclání je dosud:
z toho ta žízeň je, ta žízeň a náš osud!*

KRAJINA PŘED BOUŘÍ

*Před bouří v tichu ještě nezávažném
je každé stéblo jazýčkem tvých vah,
vydrží list ve vichru storamenném
a první kapku neudusí prach -*

*co však tu zatěžkává křídla ptačí,
proč cesta, choulící se v mrákotách,
prstíčky dětských nožek sotva stačí
spočíst a přebrat jako hrách?*

*Už louky žluté leží v střepích,
krok dalek dunivých je na doslech.
Až rozkaz nebes třeskne do vod slepých
a rozvážou se uzly blesků všech,*

*v hlubinách uspi světlá pacholátka
a pocestnému ustel suchý mech!
A propast úzkosti své, země vratká,
mým zrakům chvíli otevřenu nech!*

NA DÁVNÝ VERŠ

*Plášť toho léta tkám si stranou,
jménem tvým navlékaje zas
ten verš jak nitku vypáranou.
Pod hvězdami, jež zhasly v nás,*

*já snil: až rytmus jeho zmizí
z tvé krve, do níž z mojí vplul,
zábst budou v každé ruce cizí
tvá ňadra bílá jako sůl.*

*A po letech kdo okouzlený
zaslechl v tobě rytmus ten?
Já miloval jsem jiné ženy
jinými verši okouzlen.*

*A dnes na dávnou uvítanou
plášť toho léta tkám si stranou,
jménem tvým navlékaje zas
ten verš jak nitku vypáranou -*

*větrem se zaleskl a zhas
jak na hřebínku zlatý vlas.*

ČTENÁŘ U ŘEKY

Nad básněmi Georga Trakla

*Bez obláčku je nebe věčné.
Vítr sám obrátil mi list,
ale já jsem už přestal číst.
Jenom slunečko sedmítečné
jak živá iniciála
po verši běží okouzleno,
jako jsem já - na tvé jméno
zapomněli jsme bezmála,*

*básníku, kterýs také čítal
z knih, o kterých dnes nevíme.
Čas beze zbraní neuvítal
ani tvé léto, ani mé,
jen řeka jako jindy proudí
a slunce zalévá stín vrb.
Jas jeho spravedlivě soudí:
stejně se leskne meč i srp.*

*Jak daleko je do mé smrti?
Slyš, jak to řeka zamlouvá
a s podobou mou odplouvá
a světlo div že nerozdrtí
žulové stráně v kraji mém.
Jsou pevné jako celá zem,
jež tolikrát už v ohni stála,
že na okrajích okorala.*

*A dolů od slunečních vrat
stoupají pole jako schody,
po kterých léta neúrody
hrozila sejít a sít hlad,
žnec kosou mává, dáváje mně
rozkaz číst z posečených řad:
s mrtvými přidržet se země
pevněji ještě - tentokrát! -
a v chládku prastarého stromu
s čela si stírá hojný pot,
to přilbu slunce zkoušelo mu,
nežli se vydá na pochod.*

*Snad už se dnů svých dopočítal
a my se nedopovíme.
Čas beze zbraní neuvítal
ani tvé léto ani mé,
jen řeka jako jindy proudí
a slunce zalévá stín vrb.*

*Jas jeho spravedlivě soudí:
stejně se leskne meč i srp.*

Lešany, červen 1938

TÍHA ZEMĚ

*I když zem rodnou s včelíny a hroby
uzdvihne skřivan jednou písni,
tíha dřív nepovědomá
je v každém kroku mém,
na prach tu tíhu drtí výška
pod křídlem ptačím. Ženo má,
ji tebou poznal jsem.*

*Praménky prstů tvých je nabírána,
světlymi proudy nohou stékál
a padá bílým splavem zad
do tvého myšlení
a dechem tvým do mého dechu ústí
zdvíhají nás - a jedenkrát
nad námi zkamení!*

VČELÍ PLÁST

Památce Jana Novotného z Lešan

*Nad hrobem tvým se modlím. Vrchy dva
dělí tvůj mír od polí, jejichž hlínu
potěžkával jsi, nežli ulehla
na tvoji hrud. Poznáváš se v mém stínu
a slyšíš, jak tě z dálky zve
náš habr, pod nímž odpočívals ve žních,
jak vítr, který chladil skráně tvé,
v modřínech skřípá jako v starých stěžních?*

*Nad hrobem tvým se modlím, já - tvůj vnuk.
A dotek rtů tvých z mého čela mizí
a mizí jako lvíček na penízi,
jímž platím slunci za vůni tvých luk,
tvých ovesniček, které na své koře
zapsaly rodu mého všechna hoře.*

*Od hrobu zpátky podle žit
slyším tvůj krok jít podle mého kroku,
a když si cestou lehnu na pažit,
je vedle v trávě otisk tvého boku*

*a když mnu klas, i z klasu vedle kdos
hrst zrní vysypal jak z dlaně vánku
a oa Obcizen ze svištění kos
svist kosy tvé se zasek do mých spánků.*

*Nad zahradami hučí dávný roj
a dávno mrtvá královna se snoubí*

*na přelomeném stvolu výšek v hloubi
červnových nebes - a tvůj nepokoj
mým srdcem chvěje a tvá ruka ze sna
míhá se v dýmu u vroucího česna.*

*Jdeš na úmrtní lůžko spat
a paměť rodu ve vánici tváří
vločku tvé tváře chvátá vyhledat.
A zítra vstal jsi opět, hospodáři:*

*jak plíce domu dlouze od polí
chlév nabral dechu a mladými cepy
rozbušilo se srdce stodoly
a dvakrát z léta nabraly si štěpy.
A slepý vikýř prohlédl a jas
tisíců stébel láme se v něm znova
a když se tvůj den zavře do nachova,
tu jako by vůz žebřinový zhas
a jako z chleba, který zvlhl solí,
ujídá soumrak z orosených polí.*

*Než se sluncem se včely roztančí,
než tíhu s křídel setřesou si střechy,
dřív zbarví se nůž krví beránčí,
u pecí třesknou zamoučněné plechy.*

*Už je tu soused, tluče na vrátka
a dům dnes patří s talíři a džbánky
ženám, jež počítají housátka
na prstech s vůní majoránky.*

*Hluboko upil z modra nebe chlum
a Sázavou se kalné proudy valí,
jako by dnem i nocí praly
z celého světa cikánům,
a v hospodách, jimž voda stoupá k prahu,
připíjíš plavcům na odvahu.*

*A tvrdě, tvrdě spí jen srdnatí
a sladce, sladce děti pod halenkou,
a kdo se bojí, že se nevrátí,
prodlužuje si bdění sklenkou.*

*Žízniví, pijte, pijte ze svého,
daleko je čas čepobití,
vždyť ještě nebe vína jasného
nám za oblakem chmelu svítí.*

*A z révy, jež se vine na plotě
k radosti dětem, pro zobáčky ptačí,
střídmosti víno naše srdce stáčí
a vystačí jím provždy v životě
co vypijeme za noc, půl je pěny,
stačí to v slzách prolít naše ženy.*

*Jen poodešla žena tvá - a čas
vyhasnout nechal časně za večera
ty ruce, z kterých crčel jas
teplého mléka do ranního šera.*

*Jen poodešla - tam u starých vrb
mihl se šátek jak obláček sněhu.*

*V kopřivách ještě syčí její srp.
A jehla čeká u čerstvého stehu.*

*Snad ukryla se dětem za studní -
ještě se pohnul stín, kde stála prve,
brod hledáš v šumění své krve,
jímž přešel bys na druhou stranu k ní,
a břehu země marně ptáš se, ví-li,
kde její dřeváčky se zachytily.*

*Tak všechno od nás odchází,
veliká láska, láska malá
hlas matčin nad zimostrázy,
řeka, jež ani nepostála.*

*A po každém z nich jinak se nám stýská:
už jednou - dávno, v noci bez lidí -
smrt jejich spatřili jsme zblízka,
dřív než ji oni uvidí.*

*A život zlátne jako včelí plást,
sládnou v něm stará pole jetelová -
kolikrát ještě ruka včelařova,
která se vedle chystá krást,
mihne se nad ním chladem svého stínu,
po němž je dlouhá úzkost ve včelínu.*

MĚSTO V ÚPLŇKU

*V úplňku měsíc stoupá nahoru
a já svou úzost nemohu už zmoci.
Svatý Vít o hlubokém ponoru
s posádkou králů brázdí moře noci.*

*Ó matko spánku, spánku bez hranic,
smrti, jež obcházíš dnes naše děti,
prabábo zdřímnutí, v němž poodletí
na chvilku mysl, snům se nebrání,
dnes ještě ne! - pro slavné vyhrávání
mráz napjal struny cest, že skřípe až
hlas domova, jak hejno krajin shání,
a vysoko v něm, smrti, dozníváš.
Město spí, naše domovy bdí v něm,
a se všech stran se k němu žene zem.*

*A se všech stran se k němu žene zem
s kolébkami i s hroby, v kterých ztichla,
tak opatrně, aby nárazem
ani smrt, ani život nevyšpláchla,*

*a rozhrnujíc hvězdné závěje
z daleka kraje své zve na poradu,
že se už pod královským srdcem Hradu
pohnulo dítě, dítě Naděje.*

*Po malé řece chvátá peřejemi
i můj kraj, aby též byl mezi všemi,
a spěchá sem, rosteneč chudoby,*

*v té noci, která sahá za hroby,
sem k městu lidu, nyní bezbranného,
s úzkostí naslouchat u srdce jeho.*

*S úzkostí naslouchat u srdce jeho,
můj rodný kraji, dáno je ti též,
sluneční slámu s patra nebeského
už dávno jsi do jeslí zimy snes*

*a teplo chlívů, které léta schrání
dech telátek, když usnou po klekání,
dnes otevřeš. Hle, stádo vesnic tvých
tlačí se nechtějíc být z posledních*

*a vody tvé tak vlnu k vlně vinou,
že staly se už vodou Vltavinou
a světlem luny zakládají lem
té noci, která čeká nad krajinou,
až Narodí se. Jak se chvěje zem!
Pod lunou ticho, pěna pod jezem.*

*Pod lunou ticho, pěna pod jezem,
a luna taje na plameni sněhu.
Táhne sem zástup krajin bez noclehu
a jejich pouti prostřena je zem.*

*Ty zdaleka pod nůši lesů dřímou
a necítí už říčky ozáblé
a mnohé z nich se k sobě tisknou zimou
a sdělují si drobné strasti své*

*s těmi, jež kolem Města vyrůstaly,
pro jeho chrámy vyrvaly si skály,
hřbitovy jeho nesou na křídlech.
A spánek dětí splývá v jeden dech,
budoucnost jejich začíná už stříci
ta země v kořenech se sbírající.*

*Už večernice z mého stohu
jak včela z úlu na oblohu
vylétla, všechny hvězdy dnes
vyrojily se nad Sázavu,
s hukotem s nimi letí jez,
stříkaje rosné kapky v trávu.*

*Než usnu, hledám ti pár slov:
Požehnej hojně naše lože,
dovolil jsi mi přivést, Bože,
ženu pod větrný můj krov,
k zemi své tiskneme se plaše
a bez dluhu je srdce naše.*

*Já neopustím země své.
Nikde jinde si neotlačím
tak tvrdě paty jako zde.
Když rozhlédnu se nad bodláčím,
nad velkou žní své chudoby,
co víc mé oko chtělo by?.*

*A chřípí mé? Jen pohni vánkem
a odkryj květ či ptačí trus
i hloubku umrlčiny zkus!*

*A ucho mé ? Je se skřivánkem
i s duněním hrud na rakev.
Od země k nebi šumí krev,*

*má krev - a zpátky padá k růži,
k lesu, jenž vkročil do mlhy.
Když hvězdy spadnou do kaluží,
tu jako bych měl ostruhy
u křápů svých - já, rytíř země,
jež všechno bláto hrne ke mně.*

ZPĚV POBĚHLICE

*Když jako dítě utíkala jsem
za hvězdou, která zmrzla nad lesem,
kaménkem ostrým, žíznivá má země,
chodidlo moje nařizla jsi jemně
a ústy prachu tenkrát po prvé
ochutnala jsi kapku krve mé.*

*Ale cos potom rozhodila štěrku
po cestách mých, kde bála jsem se dřív!
Nyní už paty mé jsou bez oděrků
a nahou rukou sáhnou do kopřiv
pro trpké pláňátko, jež cestou ztratil
strom, který se už ke mně nenavrátil.*

*Jen pro mne, luno, dnes, kdy všechno vím,
napojila jsi svitem kovovým
nůž bolesti, jenž pohroužen byl v Evě.*

*V životě cítím jeho žhavý smyk...
Dnes narodí se malý poběhlík.
S hodinkou těžkou skryla jsem se v chlívě
a křeč, jež srdce matky stiskla mi,
zabořila mi ruce do slámy,
hvězdami staly se, jak chtěla láska,
a světlo stébel srší z nich a praská
do temnot chlívě - a zem ústy plev
plnými doušky pije moji krev.*

POZDRAV Z KRAJE

Josefu Horovi k padesátce

*...w io gsme byli v Gjlovém....
zblauzenj na Sázavě...
5tého... Kamenný přjwoz...
Neweklow...
K. H. Mácha
v deníku „Cesta do Itálie“*

*Vidím své mládí, jak sem pospíchá
s kloboukem v ruce po zelené mezi.
Nedávno teprv vešlo do ticha,
jež na širokých zádech nesou jezy,*

*ale dnes je tu se mnou, dojíámá
mě jeho věrnost, trochu lehkovážná,*

*a vidím opět jeho očima,
jak lípy rozsvěcují světla strážná,*

*jak stojíš nad Kamenným Přívozem:
stín poutníkův, jenž otřásl se z prachu,
mizí ti v dálce lesním úvozem,
tam za řekou, kde já chci potkat Máchu.*

*Slyším, jak za ním voláš, a tvůj hlas
nitěmi letu vetkávají včely
do vzdáleného pohřmívání, v jas
vláčného jezu, nad nímž přeletěly,*

*a než úl za úlem je posbírání,
kde bude poutník, který z rodné Prahy
do země italské se ubírá
mou krajinou, jež v noci z Mléčné dráhy*

*písní svých cvrčků usrkávat smí?
A její vůně v záhybech svých šatů
v zem dalekou si poutník odnáší...
a tam už čekáš ty - a vkládáš mátu,*

*mateřídoušku, jetelový list
mezi ty stránky, na něž stříklo moře
a jež dnes večer znova budu číst -
jen pro své doma, s rukou na závoře!*

ZPĚV HROBU A SLUNCE

*Co rozbušilo srdce mé
v té noci temnější, než tma je?
V korunách kořenů svých neseme
plod mrtvých, který zraje
pod slupkou rubášů, a když je čas,
jak bohatě nůž smrti štípí nás!*

*A pevně, pevně, dětmi svými
držíme v slunci. Nevyhladí zimy
sad rodů našich, v jeho korunách
prameny místo světla tekou
a hnízda hrobů stele prach.
Píseň, jež jednou - dávno - byla řekou,*

*šumí tu nyní v listí kamenném.
A tíha pně, jenž mnou jen stojí
zlomit se hrozí v srdci mém
hrůzou z té košatosti dvojí,
z té v slunci a z té v temnotách.
Vichře - ty který vyvracíš náš práh,*

*dej drsnost kůře, mízu dřeni
pod mechem práce každodenní!
Ty, srdce mé, se upokoj!
Už vím - to hluboko, co hučí temně,
to jako zdivočelý roj
se za královnou smrtí žene země.*

KOSMICKÁ

*K městům a vesnicím se stáčím tmou,
kdos veliký jde stále přede mnou,
hřbitovy jako šlápoty tu zbyly
po jeho krocích. Až se obrátí,
vím, co mu řeknu, zeptám se ho, smí-li
poutníky klidné zastavovati
vezme-li mi se zad nůši strachu.*

*Hle, větrem zdvih se jen obláček prachu,
jako by tu šel mrtvý marnivec
na ples, kde čekají ho v záři svěc,
a na nebi to víří jako v sále,
s poběhlicemi vidíš tančit krále
a neslyšíš z té hloubky ani zvuk -*

Tančících párů mlhovinný shluk

*se mísí zářivě a v prázdnu tone -
s čelenky rozmařilé Alkyoné
teď padá hvězda jako drahokam.
Zemi se ještě nechce do té zimy,
jak bába sudička se dívá tam
a zdá se jí, že není mezi svými.*

MLÉČNÁ DRÁHA

*Kol domova, jenž létem zraje,
jak kolem slunce obíhaje,
poslední z jeho oběžnic,
nepřiblížím se k němu víc,
než dovolí mi, jak tak bývá,
mé dálky síla odstředivá.*

*A dál a dál je dálka má,
sotva ji postřehneš, jak kvapí,
osudu mého zvedla slapy
za letu kolem domova.*

*Jak chcete, dráhu moji měřte,
přede mnou, za mnou bílo hvězd,
ach, jak se šlape v prachu cest
a kdybych trochu přidal, věřte,
došel bych jednou po špičkách
v nebeských silnic měkký prach.*

*- Tak zdolávaje hory, řeky,
poutníku pozemský, se tuž,
k prvnímu prášku půjdeš věky,
k druhému nedošel bys už!*

BÁSNÍKUV NÁVRAT

*K padesátému výročí smrti Jana Nerudy
Až dnešní noci jsem ho přece našel,
ta bílá vločka blízko Labutě
jak jeho vous - Teď na chvíli mi zašel -
u Lry zastavil se pohnutě*

*a zkouší na ni hrát a tiše zpívá
Zemi, tam hvězdě dosud bez jména,
starodávnými skly se na ni dívá
a zdá se, že jsou trochu zamžena.*

*Té marné písni! Skoro u ní dřímá -
sráz věčnosti jí ozvěnou být měl,
kolem to jiskří, jemu však je zima,
kabát mu od hvězd trochu ohořel.*

*Ale zde zmrzl bys i pod kožichem -
Aby se ohřál, drobnou hvězdu zdvih,
po nebi rozhlédl se s tichým smíchem
a přehodil jí řadu ostatních.*

*Proč jsem ho hledal tam, kde ticho mrazí,
když za mnou nyní zazněl jeho krok.
Nadarmo se tou nocí neprochází,
tou dnešní nocí — padesátý rok.*

*Ve spáncích cítí zašumění krve
a kráčí zemí, již si vyvolil,
a rozhlíží se po nebi, kde prve
z hvězdného klasu zrno vydrolil..*

*A mnohá z hvězd by zemi záviděla.
Ať křehnoucími prsty hvězdáři
jim zlaté vlasy odhrnují z čela
a patří v mrtvé světy bez tváří,*

*nám noční nebe leskne se jak pažit,
na který tiše rosné kapky mží.
Daleké hvězdy umí člověk zvážit,
ale svou lásku nikdy nezáváží -
a jako před smrtí je před ní němý.
Noc za něho však sama zvedá zpěv
a mlékem hvězd omývá spící zemi
kolena hor, na kterých čerstvá krev.*

*Hvězdáři, zanechte svých čísel přesných!
Zemí jde básník - a na nebi hvězd
je rozseto jak lesem zvonců vřesných
vráceným krokům jeho na počest.*

*Hle, co je vesmír noci té i příští:
to padá s nebes ticho kamenné,
v tisíce kapek rosy se tu tříští
pod vodopádem luny plamenné.*

*Zemí jde básník - letní noci září
jak koruna té země chudobné,
kde před setím si matou hospodáři
zrno a veš, jak jsou si podobné,*

*ti hospodáři, kterým vítr statek
co den či měsíc jinde postaví.*

*Zemí jde básník - a u jejich vrátek
s prosíkem o nocleh se zastaví,*

*setřese s pláště vločky, které zbyly
po dlouhé pouti hvězdnou vánicí,
a bratři svých se zeptá, postoupí-li
mu širé noci prázdnu světnici.*

*Sem k chudým země přišel spát a s nimi
trápení drobná pod hlavu si dal,
na hvězdu s hvězdy přeskakují rýmy,
které si ve dne nepamatoval,*

*jak o závod s veselou bleší cháskou.
Co jich ten, jenž spi vedle, nachytl
a jako hvězdář svoje hvězdy s láskou
do poslední je pěkně spočítal.
Ten, ve stohu co zaspí půlnoc vlašnou,
ten po smrti si dobře ustele,
z paprsků hvězdných, jež pro něho nažnou,
stoh postaví mu boží andělé.*

*Ten mladý, s poběhlicí vedle sebe,
ještě se v lesích jako v komorách
před spaním prošel, ona pro své nebe
přebírá ve snu hvězdy jako hrách.*

*Jak. usíná se po těch cestách perných,
daleko od hvězd, mezi živými,
kolem to jiskři písni cvrčků věrných
a člověku se nechce do zimy.*

*Bezlistým steskem nebe zašumělo,
vrátil se básník, který odešel,
a hledá mezi mrtvými své tělo.
Jak leskne se dvě starodávných skel*

*a jako tenkrát, když je šátkem čistil,
než nasadil je k očím jiskrným,
i dnešní noci zde na zemi zjistil:
boháč má dům a chudák jenom dým,*

*chudák má drn a boháč polštář hebký.
Když bohatec se přijde narodit,
tři sudičky mu stojí u kolébky -
Závist, jež jedem sliní režnou nit*

*a nekřtěňátku stáhne srdce smyčkou,
Lakota, která rukou ztuhlou v kost
přidrží je skloněna za sestřičkou,
a Nádhera, jež jejich ošklivost*

*ukrývá pyšně do zlatého čepce.
Chudému rosa padá na víčka
a jeho dětem žehnat ke kolébce
přispěchá blátem Země-sudička.*

PÍSNĚ PRO ŽENU

*Kdo tenkrát za mne se zeptal včel,
co zrovna zpívají jezy?*

*Pro tebe řeku jsem neslyšel,
neviděl kvetoucích mezí.*

*Ale dnes vidím je jasněji,
než tenkrát kdybych se díval,
slyším, jak v tisíce peřejí
dělí se rodných vod příval.*

*Očima našeho dítěte
do kraje dívám se znovu:
Z bláta si osud svůj uhněte,
anebo ulije z kovu ?*

*Co jsem si vymyslel krásných jmen
pro tvoje oči a ústa,
noc co noc probděl jsem, prosnil den
a cítil, jak do mne vrůstá*

*cizího života čerstvý roub,
který dnes roste už ze mne,
kořeny svými teď sahám hloub,
hlouběji pod hroby temné,*

*pod hroby vlastní i pod hroby,
jež nesou jméno mé lásky,
z kterých se neznámé podoby,
zachytí v děti mých vrásky.*

*Co jsem se nazpíval o lásce
a všechny horoucí zpěvy
skryly se na čele ve vrásce
jak na prach rozmnuté plevy.*

*Ta slova zpívaná jenom tak
tvrdě se vracejí v žití,
jak rosa zdvižená do oblak
vrací se za krupobití.*

*Ale ty písni, co zpívám dnes,
zatím co uspáváš dítě,
jen tak bych přes srdce nepřenes,
i když snad neokouzlí tě!*

*Co jsem jen vymyslíl krásných jmen
jak dítě nad mákem vlčím!
A dnes, když poklekneš u kamen
a popel vybíráš, mlčím.*

*Na ten náš malý svět nedopust',
i když nám chudobně prostře,
i kdybych vrásky ti kolem úst
někdy ryl trochu snad ostře.*

*Nad tebou skloněn jak nad květem
ptám se těch příštích dnů znovu:
Z bláta si osud svůj uhnětem,
anebo ulijem z kovu?*

CIKÁDY **JAROSLAVA VRCHLICKÉHO**

*Jdu podzimem tvých knih,
pod listy, které spadly,
jaro se s jarem škádlí,
a nad hroby se zdvih
tvůj živý hlas a smích,*

*že perem stačí lehce
o papír zavadit
a rým že je tam skryt
a zvoní, i když nechce.*

*Ach, jak jsme těžcí dnes!
Ty ses jak vážka třpytná,
vod, slunce nenasytná,
od rýmu k rýmu nes
a věděl, co ví vřes,*

*že o zem stačí lehce
paprskem zavadit
a cvrček je tam skryt
a zpívá, i když nechce.*

POLEDNE ŽENY

*V poledni ženců skrytý blesk
po kosách sjíždí v husté řady
kovových stébel, jeho lesk
v rojích se vznesl nad zahrady*

*a v kapky potu zmrazený
na tělech svítí - v plavá žita
jde žena, jeho závoj chytá
obnaženými rameny.*

*Jen slunci, jenom slunci věří,
ať vadne tráva, syčí srp,
a rozespálá nohou čeří
proud pod zelení mladých vrb,*

*jde vodou, hloubkou modrojasu,
a mezi prsty ještě mne
šupinky vzduchu přejemné,
vteřiny poledního času.*

*Pod listem slunce její pleť
světlem se chvěje na plavuni -
kde prve stála, vánky teď
tvar údů hnětou z jejích vůní,*

*a za ní její šlápěje
jak vějíře se zavírají
ve zlatém písku, na pokraji,
kde vody zvon se dochvěje.*

*A vlny vlnou odlévají
tvar plavých boků, v rusý klín
žár polední jak tenkrát v ráji
položil cizí ruky stín,
a jezy obrácené zády
v blouznivém šumu nesou čas.
Ty ale, ženo, umlklas
a živly sháníš dohromady.*

*Lahodná chvíle váhání
krůpějí na zlátnoucím chmýří
se zachvěla a jí se chví.
V ní ztrnul svět, jenž kolem víří,*

*však slunce vypije ji včas
a pak už těžko váhat - pro nic,
a trháš, hlavu nazad kloníc,
vteřinu tenkou jako vlas.*

*A sama s jezem, vážkou, stromy
pak za ním voláš ještě mdlá
pohybem - je tak povědomý -
jako bys dítě zdvíhala,*

*či navlékala rozechvělá
včelího letu dávnou nit
do ouška paprsku a chtěla
ze vzduchu aspoň šaty mít.*

*Já, země, se tu k lásce svlékám
ze stínů - slyšíš jejich šum? -*

*a nahá záda sluší řečkám
a nahá ňadra pahorkům*

*a nahé ruce větru sluší
a mladé trávě nahý klín,
já, země, padám do květin
a slunce vlasy žit mi suší.*

*Spíc dýchám v dechu obilí
pod listem léta skrytá zpola.
Žij věčně jako na chvíli! -
cikáda za cikádou volá*

*a neví, jako neví klas,
o srpku, jenž se leskne nad ní,
o trávě, která šeptá: vadni -
o chvíli tenké jako vlas.*

KRAJI S MATEŘIDOUŠKOU

*Ty tkalče vonných roušek,
těch roušek voňavých,
mateřídouška, doušek
ohřátý v ústech tvých.*

*A kdybych mohl z nich
pít znovu po dni zkoušek
- ty tkalče vonných roušek,
těch roušek voňavých -*

*jak chutná srdci doušek
ohřátý v ústech tvých,
do lístků šeptal bych,
do tisícerych oušek -
ty tkalče vonných roušek,
těch roušek voňavých!*

CESTOU K ŘECE

I

VERŠE DRUHOVI Z DĚTSTVÍ

*Tou dávnou cestou spolu jdem,
se stromu odněkud
zelenou čapku hodil sem
veselý Robin Hood.*

*A z kopřiv na nás dotírá
předrsná vůně. Tas!
A po sté zbojník umírá
a po sté vstává zas.*

*A ržání proudu umlká
v uších, jež tiskne jez.
Hop, zlaté slunce, z jablka,
a ty nás, koni, nes!*

*Cvrčkové : drnčí tětivy -
neviditelný šíp.
Ty padáš koni do hřívý,*

já do kvetoucích lip.

*A do země se rytíři
propadli, siváku.
Čekáš - a vítr nezvíří
chocholy bodláků.*

*Běžíme, pokřikujíce,
za stínem jelena,
krví nám píše ostřice
na lýtka hubená.*

*Ještěrka sklouzla s horkých skal,
smrt drakům neseme,
chval právo dětské pěsti, chval,
kameni v ruce mé!
Tou dávnou cestou spolu jdem,
se stromu odněkud
zelenou čapku hodil sem
veselý Robin Hood.*

*A z kopřiv na nás dotírá
předrsná vůně. Tas!
A po sté zbojník umírá
a po sté vstává zas.*

U PODLEŠANSKÉ STUDÁNKY

*Tou dávnou cestou spolu jdem,
v jetelích šumí splav
a cvrček víská pod vřesem
nažloutlé vlasy trav.*

*Za námi cupá naposled,
podobno oslíkům,
tvých šestnáct a mých dvacet let -
věř, nevěř jejich snům.*

*Studánka: kleče nabírat,
křišťálem zkřehne dlaň.
A tvoje lýtko objal chlad
jak štíhlý horký džbán.*

*A po mně stéblem piješ ty.
Svůj obraz mi tam nech,
já z něho jednou vypiji
tvé oči a tvůj dech.
Prskavky lučních kobylek.
Slunce ti na počest
křesá z trav jako z ocílek
osleplé jiskry hvězd.*

*Přimhouřenýma očima
hledíme do dálky,*

*snad i tu dálku dojíhá
čas naší zahálky:*

*jako dvě slzy u víčka
u nebe z čekánek
třpytí se rybník Ovčička
a rybník Beránek.*

*Tou dávnou cestou spolu jdem,
v jetelích šumí splav
a cvrček víská pod vřesem
nažloutlé vlasy trav.*

*Za námi cupá naposled,
podobno oslákům,
tvých šestnáct a mých dvacet let.
Věř, nevěř jejich snům.*

KŘÍDLOVKA

Z VESNICKÉHO POHŘBU

*Křídlovko, veselme se,
že tu byl do dneška!
Tvář mrtvých - jako v lese
ztracená maceška.*

*Ať jméno Anežka
anebo Václav nese,
křídlovko, veselme se,
že tu byl do dneška!*

*Na křídlech tvých se třese
písnička přetěžká,
kdo se zde omešká,
že smrt svou neunese.
Křídlovko, veselme se,
že tu byl do dneška!*

MRTVÝM STOLOVNÍKUM

*Zas hovořívám s vámi v snách
a bojím se vám říci,
že jste už mrtví, stolovníci,
mí stolovníci v hospodách -
bojím se zeptat, na kom teď je řada.
Když si mé noci vzpomenou,
z těch střepů smetených zas paměť skládá
sklenici broušenou -
Ještě se chvěje její okraj tenký,
jak rozpadly se na ní rty a hlas.*

*Bojím se napít z vaší křehké sklenky,
z té sklenice, již brousil mráz,
když luna vydechla ji z deště
a starých vinic jas ji zakalil,
vždyť moje rty jsou plny krve ještě,
praskla by, jako bys tam oheň vlil.*

*Věřte mi, dávní stolovníci,
když už tak s vámi mluvím v snách,
že váš rod po řeči i po sklenici*

*je dosud živ. A vašich poutí prach
roztírám nohou na trnoží
těch stolů se skvrnami let
a vína, které přišlo vyprávět
do vašich srdcí o radosti boží,
až začaly se vaše ruce chvět,
až ochraptěl váš hlas, jak věrně chválil
život, jenž utrl a zase nalil.*

ZA JINDŘICHEM HOŘEJŠÍM

*V krajinách kaváren, kde říčky hovorů
pod šedým srázem každodennosti se vlekou
(stříkne jen ženský smích na mdlé sklo obzorů),
sedal jsi zamyšlen nad amazonskou řekou*

*a v prstech nažloutlých, jako by mnuly list
s dávného stromu, jenž na místě stolku stával,
dřívěčko věrné tužky nepřestal jsi hníst.
A mrtví básníci, kterým jsi vyťukával*

*ty rytmy živoucí, jimž dávno umřel sluch,
tu a tam nahlédli ti mlčky přes rameno.
Den po dni zužoval se jejich těsný kruh,
až ztratil jsi se v něm, ty i tvé rodné jméno.*

*Tvou lásku po boku však k smíchu dráždili
ti nasycení zde - tys ale šetřil slinou,
brals od nich almužnu jak drobné omyly,
jež k dobru přičtou si a chudým neprominou..*

POPELNÝ DŮM

Památce Anežky Novotné.

*Noc ti jde v ústrety -
A když tvé tělo přes práh přenášeli,
bylas to ještě ty,
v tvém uchu ještě zabloudilé včely
choulil se zpěv,
ze zrní dešťů všech
zbylo ti ve vlasech
pár větrných plev.*

*Tvá rakev! Smrt, jež kolem klade kvítí,
neptá se - smím
pelesti tvého lůžka přiraziti
až k bokům tvým,
strop stáhnout nízko k tvému čelu,
z ucha ti vyhnat bludnou včelu,
peříčko dechu setřít s úst
a vítr vyčesat ti z vlasů -
A ty ji prosíš - neopust'
mé tělo za odlivu času.*

*Smrt neopustí je.
V útrokách toho domu popelného
tiše se ukryje
a počká zde až do sesutí jeho.
Tys po špičkách
odešla z něho ven -
venku je čistý den zde tě dusil prach!*

*Tvé střevice nám ukazují k prahu,
zatím co ty
pomalu přecházíš na hvězdném svahu
práh nicoty
Víš ještě o nás tam v té výši?
Nikdo náš jasan neutiší,
jako vír země hučí v noc,
jako by tě chtěl stáhnout zpátky
s těch výšin, kde už nemá moc,
s bábami, s dědky, s nemluvňátky.
Tak dávno odešli
a do stavení, kde jsme osiřeli,
už by se nevešli.
Jako by čekal zabloudilé včely,
úl domova
promrzl k srdci až.
A v něm se sesouváš,
hrstka sněhová.*

VZPOMÍNKA

NA NOC V STARÉ SVĚTNICI

*To ráno trochu umoučnilo
tmu v staré světnici
a na peřinách už je bílo
jak v chumelenici,
kterou k nám z dávna zazní
dětský hlas jako v bázni.*

*Má ženo, také slyšelas
pradědkův přetenoučkový hlas,
jak bzučí: Mámo - ?*

*Okno, jímž noční vítr třás,
teď drnčí samo.*

*Jak jen to chvění zastavit,
co už mu naslouchalo rodin!
Odvíjím ten hlas jako nit
z přadena starodávných hodin
a slyším:*

*- Spíte, vy tam, vy z popele,
z popele mého vzešlí,
ty, maličká, již po čele
už naše stíny přešly,
ty, hochu, jehož blud
byl teprv zrnkem ve mně,
ty, ženo odjinud
a přece z jedné země - ?*

*Budete ještě někdy spát
zde na tom lůžku, kde jsme rozjímalí,
než začali jsme umírat?
A kde jsme ženy objímali,
zatím co z dávných vrat
už vynášeli naše tělo,
a tichounce se rozpršelo
nad hrobem našich dětí všech,
těch dětí, jejichž klidný dech
v té chvíli nás tak usmiřoval?*

*A tenkrát už jsem pamatoval
na tebe, hochu - u studny
zasadil jasan pro tvá snění.
A jeho šumot přeludný
v tvých nocích ve verše se mění,*

*a knihy, které napíšeš
a kteréš napsal nevím komu,
přec ničím nejsou, ničím než
věníkem s mého stromu.*

*Své větve sklání k staré zdi
a všechna krásná souhvězdí
si v jeho listí odpočinou
na dlouhé pouti nad hlubinou,
a jako by si nebyl jist,
že ani hvězda nezbyla tu,
zvědavý vítr každý list
obráť v divém chvatu.*

*A jako nasloucháš dnes ty,
i my jsme naslouchali,
jak vítr větru ptá se, má-li
si lístek odnést od cesty,
ulomit věník, nebo spícím
na okno aspoň zabušit
a mrtvým živé hledajícím
potrhaného hlasu nit
k popelným ústům schytat.
A tak vás mohu, děti mé,
svým dávným hlasem vítat*

za všechny, co tu bloudíme.

*Na našem prachu domy stojí,
domy - sám prach, a ten prach dvojí
tmelíte vy, vy z popele,
z popele mého vzešli,
ty, maličká, již po čele
už naše stíny přešly,
ty, hochu, jehož blud
byl teprv zrnkem ve mně,
ty, ženo odjinud
a přece z jedné země.*

*Cvrček mých nocí srpnových
přežije všechny - slyšíš ? -
ach, toho neutišíš,
chlév ztichl, včelín ztich,
jen cvrček láskou k zemi zpilý
les, kopce vřesové
pod okno v noci zve -
a jeho píseň sílí,
už tisíce let je zde,
ach, toho neutišíš . . .*

Přežije všechny - slyšíš ? -

ZPÍVEJ

*Jak ztvrdly kroky mé! Slyš, chudý s chudou
za času nevlídného přišli k lidem
zazpívat o svém dítěti. Jen zpívej,
když denních strastí veselí se počne,
a mlč, když půst nám káže velká radost.*

*Léto dny naše obrací jak peníz
na dlani slunce, marnotratná láska,
a na groš jitřenky nám večer sype
tisíce zlatáček. Ach, jak je lidem,
když ticho noci nesmírné zve : Zpívej! -
a k jejich prahu utíká se země,
aby jim znovu nohy pobláznila.*

*Tančeme, ať má radost z našich kroků
jak z cepů, jako z deště - a ty zpívej,
starosti věrná - tu, jak chudý s chudou
s veselou kráčí do měst, do vsí, k lidem
a jak svět neví, co si s nimi počne.*

*Když k pohlazení nahrbí se kraje
a borovými vrchy v slunci předou,
utrmácené hlavy pozvedáme.
Stane-li se a přijdem o žeň větru,
tu ozve se nám v srdci : Zpívej, zpívej!
Kolébej - zpívej, pochovávej - zpívej !*

*A život, jímž se opájí to srdce,
poprosí jednou v písni také o smrt -*

*a zmlkne, zmlkne.. . Jenom smrt a radost
mlčení náhlé ukládají lidem.*

*Mlčení jeho nedolehne k živým.
Ale ať slyší jeho věčné - zpívej,
a obrátí-li se jim v srdci radost,
ať zatnou zuby - bolest teprv počne,
a dojde-li jim pod nohama země,
pod mrtvou hlavu dost jí ještě zbude.*

*A v tichu po něm jiný chudý s chudou,
až přejde radost, oddechnou si : Zpívej,*

kolébej - zpívej, pochovávej - zpívej !

VÁLKA CHUDÉHO

BARBARSKÝ ZPĚV

*Lidská úzkost sbírá kámen ke kamení,
ukrývá své syny pod hromadou měst,
bludným, kteří v krocích svých jsou uvězněni,
vylidněnou půlnoc bílí vápnem hvězd,
ale oči hrůzy prohlédly tu lest,*

ale oči hrůzy prohlédly tu lest.

*Tvé vichřice, smrti, královstvími vanou,
svou sinou tvář bleskem křísíš na vodách,
dlouho větráš zemi hroby zotvíranou*

*a za tvými kroky zdvívá se náš prach,
na ramenou nese jeho slávu strach,*

na ramenou nese jeho slávu strach.

*Není tu již hlasu, který poprosil by,
když stěnami nebes prosakuje hněv?
Pod okny nám tekou ocelové přilby,
strmou strání ulic unášejí zpěv:
Zeleni a sněhu sluší jenom krev,*

zeleni a sněhu sluší jenom krev! I

*Zas nenávist žhavou do Srdcí nám lijí,
do paměti se nám propaluje čas,
smrti, vstaň a větrům na vyhublou šiji
před třesnutou lázní rozpust' dymný vlas,
jako vši nás vyčeš a zažehni mráz,*

jako vši nás vyčeš a zažehni mráz,

*na bázlivé hlavy převrhni ten plamen,
rozprchnou se pod ním jako hnízdo krys,
smrti na nebesích, buď vůle tvá, amen!
Hrozny měst se hrnou pod strašlivý lis,
budeme tě, krvi, stáčet jako kdys,*

budeme tě, krvi, stáčet jako kdys!

Podzim 1935

VÝZVA BOHATCŮ

*Po krvi žízní škvírami,
jež otevřela pod námi,
zem ohněm válek rozpukaná,
ústa má prachem prašivá,
krev dejte, zem je žíznivá,
vy chudí, torso Storukána.*

*Ať vámi zas ji napojí,
když vámi zavšivilo ji
kdys nebe, vám prý pronajaté,
rozlézáte se na světle
po její tváři odkvetlé
a jenom slovo chleba znáte.
Nás ujídáte ve svých krajících
a proto dejte bez odkladu:
na bubny kůži umírajících,
tuk mrtvých na štíty a kosti z nich
na pišťaly pro pištce hladu.*

*Přeneste naše životy
přes pohromy a přes psoty,
vysoko, aby kapka ani
té krve na ně nestříkla
a bolest aby pronikla
jen vámi, vámi - nás přec brání*

*tužený krunýř ze zlata.
Neste, toť vaše odplata -
neste, jen neste, je vás třeba,*

*než celá zem se rozdrobí
na hrobečky a na hroby,
než v kámen obrátí se chleba.*

*Nás ujídáte ve svých krajících
a proto dejte bez odkladu:
na bubny kůži umírajících,
tuk mrtvých na štíty a kosti z nich
na píšťaly pro pištěnce hladu.*

*Když naše moc vás vypoví,
opouštíte své domovy,
vy bez domova, doma všude,
pod plachtou vánic spěcháte
s almužnou v ruce uťaté.
Nevěřte však, že vaše bude*

*ta ruka, kterou chytá křeč,
když za nás nyní zvedá meč
a bojovat má za své pány,
ta ruka, kterou vládneme
a kterou utrhuje
vám od úst chleba odříkaný.*

*Nás ujídáte ve svých krajících
a proto dejte bez odkladu:
na bubny kůži umírajících,
tuk mrtvých na štíty a kosti z nich
na píšťaly pro pištěnce hladu.*

NOKTURNO VLKŮ

*Noci temná, temnější než hrob,
mrchy dávno mrtvých vlků budí
kroky podle míry jejich stop -*

noci temná, temnější než hrob!

*Mrtví vlci, vlci bez hrobů,
které by jen hrůzou zarůstaly,
dnes už známe vaši podobu -*

mrtví vlci, vlci bez hrobů!

*Zem vašemu děsu nestačí,
ve vesmíru vašich krutých očí
poznáváme se jen po pláči -*

zem vašemu děsu nestačí.

*Hvězdy, které vládly nad morem,
do paměti země promítají
mapy dokreslené terorem -*

hvězdy , které vládly nad morem.

*Lidé živí, jednou bez hrobů,
které by jen hrůzou zarůstaly,
místo tváře vlčí podobu -*

lidé živí, jednou bez hrobů,

*lidé temní, temnější než běs,
z noci vlků po paměti táhnou
vlastním mrchovištěm bez nebes -*

lidé temní, temnější než běs.

VERŠE K NAROZENINÁM

*Co ti mám zpívat zrovna dnes,
když je tak smutné naše nebe?
Maličká, je tu Herodes!
Zpívejme, dokud máme sebe!*

*Nic nevíš, ani netušíš,
ale už také na raménkách
nést pomáháš nám těžký kříž -
ba, dnes ho cítí i ti v plenkách.*

*Z tvých slůvek klinká nesměle
zvoneček řeči, už se přidal
k ostatním jako v kostele,
aby mu hřměním odpovídal*

*zvon hlavní, rodné řeči zvon,
a s ním se nesou naše hlasy
široko, slavně, kam chce on,
daleko za morové časy!*

2. června 1942

ZTRACENÉ DOMOVY

*V létě r. 1942 byl kraj
mezi Sázavou a Vltavou
evakuován pro vojenské
cvičiště SS*

ŽIVÍ

*Vy mrtví, spíte hluboko
a my tu jako vaše stíny
žijeme jenom na oko
na druhé straně hlíny.*

*Zpěv kohoutů a jezů šum
pomalu cizím uším patří.
Spíávali jsme cikánům
a teď jsme jejich bratří.*

*Co rakví viděl rodný práh
vynášet pro shledání sladká!
Teď máme přes něj v kolébkách
přenášet nemluvnátka.*

MRTVÍ

*Na chudé pohleďte, jak s dětmi jdou
a za vás všechny přenášejí nebe,
olovo hvězd a prázdno kolem sebe.
Přes hrůzy, vám jež hrozí zejména,*

*zůstává vaše ruka zavřena.
Myslíte na to, když tak s dětmi jdou,
zda hladem nebo zimou neklesnou
a nebe, které nesou, kam jste chtěli,
se nezřítí též na vás, zatvrzelí?*

ŽIVÍ

*Vy mrtví, spěte, spěte dál!
Po mnohém kabát máme dosud.
Vnuk z jeho kapes vysypal
na svoji dlaň váš osud:*

*pár žitných zrněk v osinách.
A v šeru poloprázdné sýpky
lesknou se vaše oči v tmách
jak v černé brázdě střípky.*

*Lesknou se jako za živa -
ale ať hrůza přes nás věje,
ať se k nám kdo chce dobývá,
váš prach se nezachvěje!*

MRTVÍ

*Že zadul vichr? Ať si zaduje,
ať rozvane vás do všech koutů země!
A že si nepočíná zrovna jemně
jak hravý kdysi vítr domácí,
jenž ani stéblo nerozkymácí?
Ze zadul vichr? Ať si zaduje!*

*Jste jenom listí... Ale strom tu je!
A na kořenech - nač mít tolik strachu?
závaží těžká, i když jenom z prachu.*

ŽIVÍ

*Vy mrtví, spěte, spěte dál!
Ještě jsme našli po leckterém
hůl nebo střevíc - kdo se bral
tou cestou, již se berem?*

*Sešli jste, jako sejde sníh
na Běsné nebo na Jáchymu.
Kdo si tu cesty v závějích
prošlape příští zimu?*

*Co rakví viděl rodný práh
vynášet pro shledání sladká!
A teď jsme přes něj v kolébkách
přenesli nemluvňátka...*

MRTVÍ

*Snad se vám zdáme jenom vyčítat!
Odpověď z mrtvých úst vás nyní zebe -
Hle, naše cesty dávno zdvihlo nebe
jak osnovu, na níž se prsty hvězd
kmitají tiše, aby tkaly zvěst
těm, kteří se jich za vás budou ptát:
Probud'te živé, mrtvé nechte spát!
A prostě chudé! Půjdou, jsou tu k tomu,
a prošlapou vám zase cesty domů..*

NOKTURNO PSŮ

*Noci temná, hrobu temnější,
mrtví psi se ve mně rozkňučeli,
kňučí, kňučí, smrt je konejší -*

noci temná, hrobu temnější!

*Kňučí, jejich obzorem je mříž,
po kusech z nás život odpadává,
ten psí život, jež si vykňučíš -*

kňučí, jejich obzorem je mříž.

*Až vypluje luna, zavyjou,
zavyje to ve mně strašným vytím
lidství drceného bídou svou -*

až vypluje luna, zavyjou.

*Umlč, neumlčíš vytí měst,
neumlčíš ani zapípaní
nemluvňátka, které vraždí běs -*

umlč, neumlčíš vytí měst.

*Města vyjí na dně temnoty
a v nás kňučí, ustrašeně kňučí
věčně bičované životy -*

města vyjí na dně temnoty.

*V sklepích pod železnou vichřicí
jíme s chlebem, pijem s mrtvou vodou
jejich popel ještě vyjící -*

v sklepích pod železnou vichřicí.

ZVON

*V nejzoufalejších nocích slyším
ta jména - Volha, Don...
Jak by se z hloubi pohnul říším
odzvánějící zvon.*

*Volha, Don,
Volha, Don,
Volha, Don...*

*Židovské matky s lidickými
pod kříži stojí dnes,
za nehty třísky kruté zimy
a v srdcích rez, jen rez.*

*Volha, Don,
Volha, Don,
Volha, Don...*

*A my se odvracíme studem
na loži od žen svých,
že ještě jsme a že snad budem*

i zítra vedle nich.

*Volha, Don,
Volha, Don,
Volha, Don...*

*Vy zmrzlí a vy uhořelí,
jste mrtví, mrtví jen.
Jak šaty na nás zevšedněly
ty hrůzy den co den.*

*Volha, Don,
Volha, Don,
Volha, Don.. .
Jde chudý, jeho kroky slyším,
vstávejte, je to on -
to se tu 2 hloubi pohnul říším
odzvánějící zvon.*

*Volha, Don,
Volha, Don,
Volha, Don.. .*

VÁLKA CHUDÉHO

Až do mých doupat proniká
národů strašné naříkání
na prahu čtvrté zimy válečné.
Dnes už se nevzlyká,
jen křičí, křičí - kdo jim brání
žít léto slunečné,
rozhrnout vinobraní
do zimy s kamny, se stoly
plnými teplých jídel
kdykoli, kdykoli?

Já ne - já chudý nikoli!

O hradbu našich těl
si podepřeli štít.
Mně, který jejich klid
jsem obcházel
tak tiše jako kočky,
natloukli do chodidel
železné cvočky,
a nahý nebyl jsem jim dost,
mne ohni dali z kůže svléci
a o mou pohozenou kost
se hroby rvou.
Kdo řekl jim: Ted dost,
ať opustí své věci,
ať hrůze otevrou
a rozprchnou se do polí?

Já ne - já chudý nikoli!

*A teď se bojí čtvrté zimy,
do nebe volají
a jejich děti s nimi -
a stále se mne neptají
kolikátou už zimu válku vedu
- tisíci? dvoutisíci? -*

*za doušek vody, za měřici
zadiny, po níž moje děti mrou,
za sestru Bědu,
za cvrčka pod hlavou.
Kdo do mletí jim námel hněvu
teď míchá a kdo jejich révu
podtíná u kořene,
až v životě je zabolí?*

Já ne - já chudý nikoli!

*A tisíc let mne žene
hlad, abych sousto vzal,
než v nich mi uteče -
a tisíc let mne žene
nenávisť, abych ťal
rukou bez meče,
a tisíc let jí unikám
a tisíc let už nevzlykám,
jen křičím, křičím. Kdo mi brání
žít léto slunečné,
rozhrnout vinobraní*

*do zimy bezpečné,
ze staré archy mého rodu,*

*mou krví vysmolené,
ven vyvést děti na svobodu
pod nebe, jež se klene
pro všechny, ať jste kdekoli?*

Ty, bratře můj, ty nikoli!

NOVÁ ZEMĚ

Pamálce Vladimíra Motyčky

*S chudými jdu starou zemi,
jsou té země prach,
ptačí píseň nad větvemi,
šelest v travinách,*

*ale také těžká mračna,
ale také hrom,
také střecha blesku lačná
a vysoký strom.*

*Vědí, kam se mají podít,
a v tvou prostrannost
má se jako v pancíř odít
jejich bezbrannost.*

*Hledáme tě po všem světě,
ale ty jsi zde,
věky s sebou nosíme tě
jako děti své,*

*jejich očima se díváš
na náš černý svět,
zvony vzpouty rozezníváš,
aby hnaly vpřed*

*dlouhé zástupy, když třaská
vražda nad hroby.
Vtiskují se jako vráska
do tvé podoby,*

*umdlévají, ale znovu
se v ni zaryjí,
nová země, sestro kovu,
který zabíjí,*

*lidem venku odpíraná,
v srdcích trpěná,
zrozenému slibovaná,
mrtvým ztracená,
stokrát v lůně krutých válek
nedonošená,*

*vzduchem, vínem, láskou, chlebem
ve snách přijatá
a dnes pod hořícím nebem
znovu počatá.*

*Kolikrát jsem pustým ránem
s tebou, mrtvý, šel,
naše hlasy, pod orkánem
bzučení dvou včel,*

*v ulicích se tiskly ke zdím,
a za městem sníh
jako ticho za souhvězdím
ležel na polích.*

*Křídla vadila nám v chůzi,
nohy křídům zas,
a nad námi pluky hrůzy
zatím sbíral čas.*

*Kolikrát jsi s nejchudšími
kouř jen snídával
a uzlíček jejich zimy
domů s sebou bral,*

*hořkost prosby na jazyku
jako žebráci,
kterým se jen sousto díků
v ústech obrací.*

*A když vlásky svému děcku
hladils naposled,
viděls všecku bídu - všecku,
kterou jen zná svět,*

vraždu, lup a zákon stoky
a své dítě v něm.
Ach, kéž aspoň jeho kroky
vejdeš v novou zem,

v zem, nám venku odpíranou,
v srdcích trpěnou,
zrozenému slibovanou,
mrtvým ztracenou,
stokrát v lůně krutých válek
nedonošenou -

vzduchem, vínem, láskou, chlebem
ve snách přijatou
a dnes pod hořícím nebem
znovu počatou.

Z tvého pohřbu vracíme se.
Město jako jez
stáhlo nás a s sebou nese.
Čím tvá smrt je dnes,

v čase, kdy je v milionech
člověk zabíjen?
Na rozburácených zvonech
lehkým chvěním jen,

ve vichru, jenž stromy kácí,
střechy s domů rve,
křídlem, které včela ztrácí,
pírkem koroptyve.

*Ale smrtí nepomíjíš,
touhu nejchudších,
hle, co mrtvých ukryly již
hroby v loktech svých,
hroby chudých bez podoby,
hroby nomádů!
Koho burcují ty hroby?
Malou cikádu,*

*ucho hvězdy, která v trávě
naslouchá jak svět
doznívá v té mrtvé hlavě,
obrácené zpět*

*od živých, jež smrt jen klame.
Mrtví, pro váš klid
v starou zem vás pohřbíváme,
v nové chceme žít,*

*v zemi venku odpírané,
v srdcích trpěné,
zrozenému slibované
a vám ztracené,
stokrát v lůně krutých válek
nedonošené,*

*vzduchem, vínem, láskou, chlebem
ve snách přijaté
a dnes pod hořícím nebem
znovu počaté.*

*S chudými jdu starou zemí,
jsou té země prach,
ptačí píseň nad větvemi,
šelest v travinách,*

*ale také těžká mračna,
ale také hrom,
také střecha blesku lačná
a vysoký strom.*

*Aby umírali hlady,
sijí obilí,
zakládají vinohrady,
aby žížnili,*

*lodi stavějí a sami
na dně moře spí,
je však nepřenesou prámy,
ale kolébky.*

*Jejich rod se dokolébá
na nejkřehčí z nich
v zem, jež nazývá se Chleba
v srdci hladových,*

*v zem, již Víno nazývá se
pro ty, kteří dnes
prahnou po bratrském hlase
cestou bez nebes,*

v zem, již zvou ti umučení

*Láska nebo Bůh,
a v zem, kterou uvěznění
nazývají Vzduch,*

*v zem nám venku odpíranou,
v Srdcích trpěnou,
zrozenému slibovanou,
mrtvým ztracenou,
stokrát v lůně krutých válek
nedonošenou,*

*vzduchem, vínem, láskou, chlebem
ve snách přijatou
a dnes pod hořícím nebem
znovu počatou.*

ROZHOVOR NA KONCI POŽÁRU

*Kdo jsi - ty, který jdeš pod vypáleným nebem?
- jsem ten, jenž po věky je v příbuzenství s chlebem.*

*Smrt v rouchu plamenném tu prošla před chvílí.
- Co smetla, přikryji pod pláštěm z obilí.*

*Ty? Vždyť jsi nahý, bos, jen bláto zná tvé paty.
- jsem jak lán, ze slunce tu na mně mstou šaty.*

*A přesto na sebe nic nemáš, příteli.
- Rok co rok o můj plášť se druzí rozdělí.*

*Kdo jsi - ty, který jdeš se znovu rozdat bratřím ?
- Svým bratřím ? Nebo těm, jimž jako vítr patřím ?
Mně třeba, který měl lány a velký dům.
- Hladovým vojskům sils a stavěl požárům.*

*Kdo jsi - ty, který jdeš pod vypáleným nebem?
- Jsem ten, jenž po věky je v příbuzenství s chlebem.*

*Jdeš domů ? Nebo jdeš na cizí pole krást?
- Jsem doma v dětech svých. A v nich je moje vlast!*

*A kdo jsi ? Býlí, pýr, jež rostou tu z mé půdy?
- Jsem život synů tvých - a tvoje smrt. Jsem chudý.*

CHLÉB S OCELÍ

STALINGRAD

*Ti, kteří se dnes potkávají,
na chvíli odloží svůj kříž,
tisíce křížů potězkají
v tom jménu, které šeptat smíš,
jen šeptat, šeptat prozatím. . .
Až do konce jsme všichni s ním!*

*V šelestu novin sesouvá se
šedivé ráno v tramvajích
a v popel obrací se zase
kraj za krajem, a po krajích*

smrt shání zbytky lidských stád.

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*Ať s pískem v očích, přece čtoucí,
když trochu řádky rozhrne,
zhlédne kapku pravdy schnoucí
na čele dálky větrné,
leskne se v černi zvyklé lhát.*

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*Tu kapku pravdy, kapku krve,
vždy čerstvé, kterou nazvali
Továrnou Rudý Říjen prve,
teď pojmenovat otálí
lež vyslaná sem z prvních řad.*

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*Kde zastaví se oheň vzteklý?
Až mapy všechny oslepnou?
Dej sílu těm, co nepoklekli
a nikdy ruce nesepnou:
je ztvrdnout nechals jako mlat.*

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*A v jejich rukou meč jsi zvedl
a víru v jejich nevěře,
na pláště jim čas bídy předl*

*a hlad jim koval pancíře -
a ty dnes vršíš míru ztrát.*

Chraň, Pane, město Stalingrad

*Zde, smrti, ještě nejsou trosky,
řvou děla nebi do očí,
smrt přichycená za podvozky
v tisících smrtí seskočí
do týla prchajících střech.*

A umírá se v zástupech.

*Za hrobem hrob tam vyskakuje
jak po dešťových kapkách prach,
a oře hrůzy hřebelcuje
noc, která přešla po špičkách
okolo doufajících Čech.*

Tam umírá se v zástupech.

*Zde zatuchly už domácnosti
snem odhozeným do kouta
a život na hromádce kostí,
k nimž jenom zvyk jej připoutá,
žadoní: Nech mě, smrti, nech!*

Tam umírá se v zástupech.

*Pluhy jak zuby hladomoru
tam válka obnažila dnes,*

*zdá se, že shoří bez odporu
za městem město, za vsí ves,
že požár nikde nemá břeh.*

A umírá se v zástupech.

*Co běs tam nahnal černých pluků,
ale lid věmý praporu
položil ocelovou ruku
na stalingradskou závoru,
nabírá z hloubi země dech -*

a umírá tam v zástupech.

*Na tenké pásce celuloidu
přeběhla hrůza - vteřinu.
Zda úzkým uchem času projdu,
či se všemi tu zahynu?
Za těžko je nám umírat.*

Tam neměří už počet ztrát.

*Na bílé plátno světlo kreslí
stín města, torso domovů,
jež požár s nebes neunesly,
když opřel se jim do krovů,
stín hordou vyvrácených vrat.*

Zde neměří už počet ztrát.

Stín města, jenom stín, jež vrhá

*studené světlo bez krve
a za stínem se krví mrhá,
smrt z útrob domovů tu rve
životy, které lze jen rvát.*

Zde neměří už počet ztrát.

*Stín hrůzy, nejdřív nezřetelné
z neviditelných lesů min,
stín hrůzy sotva změřitelné,
zde sestřižený do vteřin,
na naše dny a týdny pad.*

Tam neměří už počet ztrát.

*Tam neptají se: Projdem, projdu...?
vždyť hrom je jistí: Neprojdeš!
Smrt kilometry celuloidu,
zběsile sestřihané v lež,
podává přes ostnatý drát.*

Tam neměří už počet ztrát.

*Proč schovávat se za rodiče?
A chlapani proti drtiči
jdou v ruce granát místo míče
a vlastní smrt si vykřičí.
Země, své děti ještě zkus!*

V útrobách pálí matku Rus.

*Běs navštívil tě, přeubohá,
z kolébek pije, z hrobů jí,
host časů vyhoštěných z Boha,
a maličci se šikují
a tlačí s tebou jeho vůz.*

V útrokách pálí matku Rus.

*Padají, hrůza opouští je
a bláto bílá tělíčka
jak osamělé vločky pije,
a zemi jejich kostřička
je lehká jako ptačí trus.*

V útrokách pálí matku Rus.

*Běs touží z vosku dětských líček
hníst malé smrtky podobu
a přezimovat u rodiček,
jež mají rodit do hrobu,
běs, který vyšel z lidských luz.*

V útrokách pálí matku Rus.

*Ocelovými třasovisky
sem kráčí noc a u nebes
praskají hvězdy jako třísky
z kolébek rozdrčených dnes.
Své děti ještě jednou zkus!*

V útrokách pálí matku Rus.

*Za hrobem hrob tam vyskakuje
jak po dešťových kapkách prach
a oře hrůzy hřebelcuje
noc, která přešla po špičkách
okolo doufajících Čech.*

Tam umírá se v zástupech.

*Až sem je slyšet matky vzlykat,
a našim - milostiv jim bud'! -
zde v městě dosud bez barikád
jen úzkost potrhala hrud',
jen úzkost zatím - zatím snad.*

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*Zde zatuchly už domácnosti
snem odhozeným do kouta
a život na hromádce kostí,
k nimž jenom zvyk jej připoutá,
žadoní : Nech mě, smrti, nech!*

Tam umírá se v zástupech.

*Když vlastních zbraní jsme se vzdali,
teď čekáme je od bratří,
rozkazy na smrt slyšet z dále,
doposud nám však nepatří,
rozkazy na smrt, na smrt hnát!*

Chraň, Pane, město Stalingrad!

*Co běs tam nahnal černých pluků!
Ale lid věrný praporu
položil ocelovou ruku
na stalingradskou závuru,
dech z hloubi země nabírá -*

a pro vás, chudí, umírá!

v září 1942

CHLÉB S OCELÍ

*Když nás válkou vykouřili, děti,
vyrazíme ven
ze svých děr - a za námi ať letí
smečka jejich fen,*

vyrazíme ven!

*Dobře známe jejich krutá jména,
tisíc, tisíc let,
Mor a Hlad, a nejrychlejší fena
jmenuje se Zpět -*

tisíc, tisíc let!

*Zapálíme tu svou černou noru,
vyrazíme již,*

*beztoho smrt míří na komoru,
jak se narodíš -*

vyrazíme již!

*Proti nim a proti jejich fenám,
proti feně Zpět,
všichni, všichni, já nic neznamenam,
všichni, celý svět*

proti feně Zpět!

*Čí děti a čí vnukové?
Doupat a hadrů,
bezejmenní.
Jen bída v noci morové
tiskla je k ňadrům
v opojení,*

*zatím co jejich nemluvnata
houpala na kolébce z bláta
pod duchnou vánice
bába křivice:*

*Čí bratři a čí sestřičky?
Vlhka a plísně,
houpy, hou,
spi, spi, až zmodráš, maličký,
a život vyschne
pod tebou,
spi, spinkej, houpy, hou!*

*Ty děti a ti vnukové
bídy a ponížení
zvedli se v noci hladové.
Bezejmenní
jak zrní, z něhož klíčí
široký lán -
bezejmenní
jak vítr, který fičí
do všech stran,*

*o jméno jasné, prosté
se opřeli,
o jméno, v kterém roste
chléb s ocelí.*

*Je zle, je lidem zle,
svět zoufalství, svět zlata
lil děla, pancéře,
na okovaná vrata
hákové kříže vbil,
pustil si z plných žil -*

*a s jeho shnilou krví
i má krev půdu mrví,
já chudý krvácím
a ztrácejí-li všichni,
já neztrácím,
já neztrácím!*

Ať nekončí ta noc,

*ať houstne mračno lític,
já vidím dost,
já vidím dost -*

*vždyť oheň jiný svět
nám kreslí na obzorech,
svět chudých, krásný svět
na lodích, na traktorech,
na křídlech, kolejích,
svět tvůj a děti tvých,
svět, který staví léta
pro všechny chudé světa
zem narozená z hrůz,
Sovětská Rus,*

Sovětská Rus!

*V očích lesk sněžných Himálají,
sklání se přes Ural,
víc a víc chleba pro nás krájí -
jez, co ti sytý bral! -
a naši bratří, děti její,
na rukou města přenášejí,*

*jdou sněhem, ohněm, olovem
až do úpadu,
bezejmenní,
semknuti v pluky hromové,
jdou po neřádu,
až ho není,*

*jdou okysličit kouty země,
s požárem v ústech volá : Ke mně! -
jedna zem za druhou,
a oni jdou a jdou.*

*Tisíce je nás na márách,
jich neubude -
a oni jdou
přebírat olověný hrách
za všechny chudé,
co tu jsou,
za všechny, co tu jsou.*

*Ty děti a ti vnukové
bídy a ponížení,
semknuti v pluky hromové,
bezejmenní
jak zrní, z něhož klíčí
široký lán -
bezejmenní
jak vítr, který fičí
do všech stran,*

*o jméno jasné, prosté
se opřeli,
o jméno, v kterém roste
chléb s ocelí!*

*A blátem Evropy
svět zoufalství, svět zlata,
zalil své příkopy*

*a teď má tolik bláta
vysušit fosforem,
mor dusit pod morem. . .*

*A v hrůzách toho moru
bez lásky, bez odporu
já chudý živořím,
a všechno-li tu shoří,
já neshořím,
já neshořím!
Ať nekončí ta noc,
ať houstne mračno lític,
já slyšel dost,
já slyšel dost,*

*vždyť jiný, jiný hrom
už přehlušil ten jejich,
hrom chudých, strašný hrom
na křídlech, na kolejích,
na lodích, traktorech,
hrom, který nemá břeh,
hrom, který kuje léta
pro všechny chudé světa
zem narozená z hrůz,
Sovětská Rus,*

Sovětská Rus!

*Ví jasně, co my víme temně -
a město za městem
s požárem v ústech volá: Ke mně,*

*sem, bratří, ještě sem,
kde hrůzy všechno přeoralý! -
a pluky hromové se valí,*

*valí se jako oceán
přes lidskou bědu
pro chudáka,
jdou a jdou - jako hejno vran
svět mrchojedů
strachy kráká,
otvírá válkou šachty, hroby
a chudé pálí do zásoby,
z chudých má strach a strach
a pálí i svůj práh.*

*Ale ty pluky hromové
jej překročily
a jdou a jdou,
jdou a jdou, rostou o nové,
sílí a sílí
bídu tvou,
slyš, chudý, bídu tvou!*

*Na pomoc ti jdou, na pomoc,
jdou a jdou nesmíření,
na přilbách slunce nesou v noc,
bezejmenní
jak zrní, z něhož klíčí
široký lán -
bezejmenní*

*jak vítr, který fičí
do všech stran,*

*o jméno jasné, prosté
se opřeli,
o jméno, v kterém roste
chléb s ocelí!*

*A s vytím chudoby
svět zoufalství, svět zlata,
odtáhne přes hroby,
přirazí znovu vrata,
slepená neřadem,
za křivdou, za hladem.*

*Křivice, souchotiny
zaženou mezi stíny
mé bratry zoufalé
v tom světě, který - věřte! -
má na mále,
má na mále!
Vražda je jeho čest!
Ať počítá své zisky,
je blízko trest,
je blízko trest,*

*vždyť oheň jiný svět
nám kreslí na obzorech,
svět chudých, krásný svět
na lodích, na traktorech,
na křídlech, kolejích,*

*svět tvůj a děti tvých,
svět, který staví léta
pro všechny chudé světa
zem narozená z hrůz -
Sovětská Rus!*

Sovětská Rus!

Podzim 1944

PRAZSKÝ MÁJ

*Břemeno těžší a těžší
neseš, můj domove,
na domy prapory věší
slunce májové,
ženy se z oken smějí,
slzy a smích, slzy a smích,
muži si zbraně rozdělují
v dílnách a ve sklepích,
číhají u peleší,
až vyhrnou se běsové...
Břemeno těžší a těžší neseš, můj domove!*

*Ležáky, Lidice
a umučení druzi,
voda a krajíce
jen s odplivnutím luzy.*

A teď se, stvůro, braň!

*Pro slávu revoluce
pojď s námi, kdo máš zbraň,
i kdo máš holé ruce!*

Těch šest let křičí,

těch šest let křičí!

*Šest let už trvá čas
otráveného klidu,
dnes rozkaz vyšel z vás,
z vás vyšel,
vojáci lidu!*

Dobít tu luzu,

dobít tu luzu!

*A mračna, zoufalá mračna
oblohu zatáhla
a šelma krve tvé lačná
krutě zasáhla
a z útrob ti rve děti,
slzy a krev, slzy a krev,
prší den - první, druhý, třetí,
prší ti na rakev -
a temné noci duní,
vteřinou mezi třaskáním
vydechneš bezovou vůni...
A já tě ubráním!*

*Má Praho, už je čas,
dost falešného klidu!
Dnes rozkaz vyšel z nás,
z nás vyšel,
z vojáků lidu.*

*Buchenwald, Osvěčím
a mrtví z Terezína,
všechno ti dosvědčím,
co smrtí - každá jiná -*

šest let tu křičí,

šest let tu křičí!

*Co hlav tu ještě dnes
v louskáčku hrůzy praská,
ať děla staví běs
a z karabin ať třaská,*

dobít tu luzu,

dobít tu luzu!

*Nad městem oblaky máje
v dým požárů se promění
a v krutých mozcích už zraje
jen smrt a mučení,
smrt stařen, žen a dětí,
už není slz, už není slz,
jen rány - první, druhá, třetí...
a čtvrtou nestihls,*

ty mrtvý na své barikádě,
ta čtvrtá patří nám,
někomu z nás v té řadě,
v níž končím, začínám,

já, bezejmenný já,
já voják svého lidu.
Krasnaja Armija,
pomoz mi, slyš mou bídu,
vím, daleko je k nám -
pro slávu revoluce
pomoz mi, jsem tu sám
a mám jen holé ruce,

dobít tu luzu,

dobít tu luzu!

Já, bezejmenný já,
já volám za své děti:
Krasnaja Armija,
pomoz mi dobíjeti,

Staline, pomoz,

Staline, pomoz!

A mračna, zoufalá mračna
zatáhla oblohu,
šelma je krve mé lačná,
sám ji nezmohu,

*munici, samolety
pošlete hned, pošlete hned*

*nás obkličují jedny skety
a druhé drží střed,
zbraně a hodně zbraní
pošlete hned, pošlete hned,
a naši partyzáni
poženou vpřed, poženou vpřed!*

*Já, bezejmenný já,
nadarmo nevolal jsem,
Krasnaja Armija,
už letí za mým hlasem,*

*na křídlech požárů
se od Berlína žene,
vyrve mě ze spárů
té šelmy rozlícené -*

Staline, díky,

Staline, díky! I

*Co hlav tu ještě dnes
v louskáčku hrůzy praská,
ať děla staví běs,
a z karabin ať třaská,*

je konec luze,

je konec luze!

*Já, bezejmenný pěší,
jdu Prahou, domove,
na domy prapory věší
slunce májové,*

*ženy se dětmi chlubí,
slzy a smích, slzy a smích,
a rudí vojáci se zubí
na ověnčených pancéřích,
v zrcátku očí poklid stepí
a jiskru ruských zim,
a slzou se ten obraz třepí
v horoucí lásku k nim,*

v horoucí lásku k nim...

Květen 1945